

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Soru Cevap

Rusya'nın Soçi Kentinde Erdoğan-Putin Zirvesi

Soru: 29 Eylül 2021 Çarşamba günü Erdoğan ile Putin, Rusya'nın Soçi kentinde bir araya geldi. Erdoğan'a ziyaretinde Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Başkanı Hakan Fidan, İletişim Başkanı Fahrettin Altun ve Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın eşlik etti. Ziyarete hiçbir bakan yer almadı! *"Üç saat süren görüşmenin kapalı kapılar ardında gerçekleşmesi ve benzer ziyaretlerde Kremlin'in izlediği protokollerin aksine görüşme sonunda iki liderin ortak basın toplantısı düzenlememesi dikkat çekti. Bununla birlikte ne Erdoğan ne de Putin, görüşmede yeni anlaşmalara varıldığına dair nihai bir açıklama veya bildiri yayımlamadı..."* [30.09.2021 Şarku'1 Avsat] Bu ziyaretin sebebi nedir? Ve amaçları nelerdir?

Cevap: Yukarıdaki sorulara yanıt vermek için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

1- Amerika'nın şu anki gayretlerinden, çabalarını Çin'e yoğunlaştırdığı, kendini Çin'e adamak için Orta Doğu'dan çekilmeyi planladığı ve sonrasında istediği rolün edası için bölgedeki ajanlarını görevlendirdiği anlaşılıyor. Trump yönetiminin başında yani hemen öncesinde geliştirilen bu politika, Amerikan politikasında bir değişiklik yaratmıştı. Bu yüzden siyasi ve askeri gücünü Çin'in çevresine konuşlandıran ABD, Türkiye gibi en büyük tabi ülkelerin istihdamı yoluna gitti. Trump yönetiminin, Türkiye'ye Suriye'de, Libya'da, Doğu Akdeniz'de ve diğer bölgelerde verdiği rol, bu politikanın bir parçasıydı. Türkiye'ye verdiği bu yeni rolle Amerika, fiilen Suriye krizi müzakerelerinden kendisini dışarıda tuttu. Türkiye-Rusya arasında müzakereler gerçekleşti. Astana ve Cenevre'de Türkiye-Rusya arasında görüşmelerin cereyan ettiği, ardından Türk ordusunun Kuzey Suriye'ye askeri harekât düzenlediği görüldü...

2- Demokratların politik bakış açıları yüzünden Biden döneminin başlamasıyla birlikte Türkiye'nin bu rolü hafifledi. Bu yüzden ABD Başkanı Biden ile Erdoğan arasındaki ilk telefon görüşmesi, 23 Nisan 2021'de çok geç gerçekleşti, yani Biden'ın Washington'da idareyi ele almasından üç ay sonra. Görüşmede iki lider, 14 Haziran 2021'de Brüksel'deki NATO Zirvesi marjında yüz yüze görüşme konusunda anlaşmaya vardı. İki lider arasındaki anlaşmazlığın net bir göstergesi olarak ABD Başkanı, telefon görüşmesinden bir gün sonra Türkiye'de Ermenilere yönelik katliamları soykırım olarak tanıdı. Biden, telefon görüşmesinde bu tanıma niyetini Erdoğan'a bildirdi. Türkiye ve Erdoğan ise, ortalığı velveleye verdi, ancak tüm bu velvele medya yaygarasından öte geçmedi. 14 Haziran 2021'de Brüksel'deki NATO Zirvesi marjında kapalı kapılan ardından bir görüşme gerçekleştiren iki lider, Afganistan konusunda anlaşmaya vardı. Erdoğan bu misyonu takdirle karşıladı. *"Erdoğan, Biden ile Afganistan'daki durumu ele aldıklarını belirtti. Erdoğan, "Biz hazırız. Ayrıca Taliban gerçeğini bir kenara koymak mümkün değil. Onlarla da birçok görüşmeleri atacağımız adımlarla sürdürebiliriz. Afganistan'da Pakistan'ı, Macaristan'ı da yanımıza alma düşüncemizi kendilerine söyledik..."* dedi. [14.06.2021 CNN Arapça] Ama bundan daha önemli olanın ise, Suriye'den çekilme konusu olduğu, özellikle de çekilme konusunda Rusya ile müzakerelerde Türkiye'nin oynayacağı rolün olduğu görünüyor...

3- Şu an Amerika için Suriye'den çekilme meselesi en karmaşık meseledir, çünkü mesele sadece ABD ile ilgili değildir. Suriye'de İran, İran partisi ve Türkiye'de var. Elbette tüm bunlardan daha da önemlisi, Rusya'dır. 29 Eylül 2015'deki Obama-Putin toplantısı sonrası Rusya, Amerika'nın işaretiyle Suriye'ye girdi. Tüm bunlar, belli önlemlere ihtiyaç duyuyor. Çünkü Amerika, askerlerini çekmeden önce diğer ülkelerin özellikle Rusya'nın Suriye'den tamamen çekilmesini güvence altına almak istiyor. Kaldı ki ABD, destekleyeceğine, Afganistan'da yaptığı gibi terk etmeyeceğine dair Kürtlere güvence verdi. *"Suriye Demokratik Güçleri Genel Komutanı Mazlum Abdi, "ABD Başkanı Joe Biden'ın Suriye'de kendilerini terk etmeyeceklerine dair söz verdiğini söyledi... Mazlum Abdi, Haseke'deki karargâhında The Times gazetesine verdiği demeçte, "Buranın Afganistan gibi olmayacağına dair bize güvence verdiler. Politikanın tamamen farklı olduğunu söylediler"* dedi.

4- Amerika, kendisi çekilirken Rusya'nın Suriye'de kalmasını istemiyor. Özellikle Rusya, birçok pozisyonda Çin'e yaklaştığı bir zamanda, Amerikan politikasından ve ABD'nin Çin'e yoğunlaşmasından rahatsız olmaya başladı. Bu nedenle kuvvetle muhtemeldir ki Amerika, 16 Haziran 2021'de Cenevre'deki Biden-Putin görüşmesinde, Çin'den uzaklaşıp ABD pozisyonuna yaklaşması için Rusya'ya baskı yaptı... Amerika, Suriye'den çekilmeyi planlasa da, kendi adına işlerin idaresi için ajanlarını görevlendirse de, Suriye'den kalıcı olarak çekilmeden önce Rusya'nın çekilmesi Amerika için çok daha önemli olsa da, boşluğun doldurulması için ajanlarını görevlendirse de ve kendini Çin'e adasa da, Rusya'yı dengi yapmak istemiyor. Bu yüzden Suriye'den çekilme konusunu Rusya ile yüz yüze görüşmedi, aksine Erdoğan'ı görevlendirdi. Çünkü Rusya'yı, Suriye'den çekilme projesini yüz yüze görüşecek kalibrede görmüyor. Kaldı ki Amerika, ajanı Beşşar'a, Mısır gazının Ürdün ve Suriye üzerinden Lübnan'a ulaştırılması görüşmelerinden sonra bölge ülkeleriyle ilişkilerini geliştirme güvencesi verdi. Uygun bir alternatif bulunana kadar Beşşar, Amerika için güvenilir bir ajandır... Böylece, Amerika, Rusya'nın Suriye'den çekilme konusunu Rusya ile görüşmek için Erdoğan'ı görevlendirdi... "Erdoğan, iki ülke ilişkilerini ve İdlib'deki son gelişmeleri ele almak için 29 Eylül'de Putin ile görüşeceğini söyledi. Erdoğan gazetecilere yaptığı açıklamada, "Sayın Putin'le sadece ikili görüşme yapacağız. Bu tabii sadece İdlib'i içeren bir görüşme olmayacak. Aynı zamanda Türkiye-Rusya ikili ilişkilerini ve Suriye'deki durumu masaya yatıracağız. Suriye'de nereye geldiğimizi, bundan sonraki süreçte de nereye geleceğimizi kendileriyle konuşacağız... Çünkü bölgede Türkiye ve Rusya önemli iki ülke... Örneğin Sayın Putin Azerbaycan'da eğer devlet adamlığını tam manasıyla ortaya koymamış olsaydı, Azerbaycan'dan bu şekilde çıkılmazdı." diye konuştu. [28.09.2021 El Cezire] MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın da eşlik ettiği Erdoğan, Rusya'nın Soçi kentinde Putin ile ikili görüşmesi öncesi basın mensuplarına konuştu. Erdoğan, "Suriye ile ilişkili birlikte attığımız adımlar büyük önem arz ediyor. Oranın da barışı yine Türkiye ve Rusya ilişkilerine bağlı" dedi. [29.09.2021 Anadolu Ajansı]

5- Rusya bu durumun farkındaydı. Suriye'den çekilme konusunu, yüz yüze Amerika ile görüşmek yerine Erdoğan'la görüşmeyi bir hakaret olarak algıladı. Çünkü Rusya'yı Suriye'ye sokan ABD'ydi, şimdi nasıl olur da çekilme konusunu Rusya ile yüz yüze görüşmezdi, Erdoğan'ı görevlendirirdi? Bu nedenle Rusya bunu bir hakaret algıladı. Hem de dünya siyasetinde etkili büyük bir devlet olarak Amerika'ya benzemek için başını kaldırmışken! Bundan dolayı Rusya, geri adım atar da bu konuyu yani çekilmeyi Rusya ile yüz yüze görüşmeyi kabul eder umuduyla hem Türkiye'ye bir ders vermek hem de ABD'ye bir mesaj iletmek amacıyla Erdoğan'a karşı bir tutum aldı. Şöyle ki:

A- Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Çarşamba günü Rusya'ya gelişini görmezden geldi. Putin, Soçi havaalanında Erdoğan'ı karşılamak yerine Soçi Belediye Başkanı Aleksey Kopaygorodskiy ve Krasnador Bölge Vali Yardımcısı Aleksandr Ruppel'i Erdoğan'ı karşılamak için gönderdi... Erdoğan, Soçi Uluslararası Havalimanı'nda, Krasnador Bölge Vali Yardımcısı Aleksandr Ruppel, Soçi Belediye Başkanı Aleksey Kopaygorodskiy, Rusya Dışişleri Bakanlığı Devlet Protokolü Genel Müdürü İgor Bogdaşev, Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Mehmet Samsar, Novorossisk Başkonsolosu Fırat Bayar ve büyükelçilik personeli tarafından karşılandı. [29.09.2020 turkeyalaan.com]

B- Ayrıca Putin, Erdoğan'a zehir zemberek sözler sarf etmesi ve zavallı olarak nitelmesi için Pravda gazetesine telkinde bulundu! Malum, "Pravda" bir Rus gazetesidir, Sovyet döneminde dünyanın en büyük tirajlı gazetelerinden biriydi. Şimdi Kremlin Sarayı'na yakın öncü gazetelerden biridir: "Çarşamba günü Kremlin Sarayı'na yakın Rus Pravda gazetesinde Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan hakkında zehir zemberek sözler yer aldı. Soçi ziyaretinin hemen öncesi ağır ifadelerin yer aldığı yazıda Erdoğan zavallı olarak nitelendi. Erdoğan'a hakaret dolu ifadelerle sataşan Rus Pravda gazetesi yazarı Alexander Shtorm, "Erdoğan'ı anlamak da kolay, zavallının yeniden seçilme şansı yok..." ifadelerini kullandı. [29.09.2020 turkeyalaan.com]

6- Buna göre Putin ile Erdoğan arasındaki görüşme, başından sonuna kadar, hatta başlamadan önce bile tam bir fiyaskodur. Görünüşe göre Erdoğan bunu bekliyordu, bu yüzden görüşmeyi çok dar tuttu yani Putin ile ikili görüşme yaptı ki başarısızlığa vakıf olanların çemberi genişlemesin. Öyle de oldu... Böylece, bu görüşmeden olumlu bir sonuç çıkmadı, eli boş döndü. Genellikle her toplantıdan sonra düzenlenen protokol konferansı bile gerçekleşmedi! Rusya'nın Soçi kentinde Çarşamba günü gerçekleşen Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan arasındaki görüşme, basın toplantısı düzenlenmeden sona erdi. Üç saat süren görüşmenin ardından iki lider, sessiz sedasız ayrıldı. Diplomatik açıklamalar dışında görüşmenin içeriğiyle ilgili hiçbir bilgi verilmedi... Siyasi analist Derviş Halife, El Arap El Cedit sitesine yaptığı açıklamada, görüşmenin içeriği hakkında hiçbir açıklamanın yapılmaması, iki lider arasında anlaşmazlığın ve farklılıkların olduğunun göstergesidir. Bundan dolayı basın toplantısı düzenlenmemiştir" dedi ve görüşmenin ana gündemini, bazılarının iddia ettiği gibi Ukrayna veya Libya'dan ziyade Suriye krizinin oluşturduğunu söyledi..." [30.09.2021 El-Arab El-Cedit]

7- Ekim sonunda G20 Liderler Zirvesi marjında Biden ile Erdoğan arasında planlanan görüşmeye gelince, "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Ekim ayında düzenlenecek G20 Liderler Zirvesi marjında ABD'li mevkidaşı Joe Biden ile baş başa görüşeceği öğrenildi... Kaynaklar, Erdoğan'ın ABD Başkanı Biden ile zirve sırasında görüşeceğini duyurdu." [28.09.2021 Anadolu Ajansı] Öyle görünüyor ki bu görüşme, Erdoğan-Putin buluşmasının fiyaskoyla sonuçlanmasının ardından atılması gereken bir sonraki adım ile ilgili olacak!

Amerika, Rusya'nın Çin'e yönelik pozisyonunda söz sahibi olabilirse, yani Çin'e karşı Rusya-ABD yakınlaşması gerçekleşirse, o zaman ABD'nin gözünde Erdoğan'ın hiçbir kıymeti harbiyesi kalmayacak, aksine Erdoğan'ı başarısızlığıyla baş başa bırakacaktır! ABD, Çin'den uzaklaşacağına dair güvence verdiği takdirde Rusya ile anlaşmaya varabilir... Böylesi sömürgeci güçler, çıkarlarının gerçekleştiğini düşündüklerinde, ajanlarının ya da yörüngesinde dönenlerin saygınlığını zerre kadar umursamazlar!

8- Ezcümle mesele, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

A- Amerika, Orta Doğu'dan çekilmeye, işleri ajanlarına ve yörüngesinde dönenlere devretmeye, sıcak çatışma olmayıp soğuk savaş olsa bile kendini Çin'e adamaya hazırlanıyor. Nitekim Washington'daki Çin Büyükelçiliği sözcüsü Liu Pengyu, ABD, İngiltere ve Avustralya ittifakıyla ilgili yaptığı açıklamada Amerika'yı şu sözleriyle suçladı: "Ulusların üçüncü tarafların çıkarlarını hedef alan dışlayıcı bloklar inşa etmemesi gerektiğini ve bu ülkelerin soğuk savaş mantalitesinden ve ideolojik ön yargılardan uzaklaşması gerektiğini söyledi..." [16.09.2021 El Cezire.net]

B- Rusya'yı içten içe eriten Osmanlı Devleti artık yok, dolayısıyla Rusya ve düşmanlar, derin nefes aldılar. Rusya'nın bakış açısına göre, Türkiye'nin şimdiki yöneticileri parmakla gösterilecek kadar zayıflar. O yüzden hiçbir işinde kayda değer almıyorlar!

C- Tüm bu olanların bir de olumlu yanı var. Sömürgeci kâfir ülkeler, pılını pırtısını toplayıp Müslüman ülkelerden ayrılmak üzere. Bu, davet taşıyıcılarının ve hakka uyanların, yakında İslam ve Müslümanların derecelerinin yükseleceği, küfür ve halkının derecelerinin düşeceği müjdesini vermesi için uygun bir fırsattır.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرَى لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْفَى السَّمْعِ وَهُوَ شَهِيدٌ
"Şüphesiz ki bunda kalbi olan yahut hazır bulunup kulak veren kimseler için bir öğüt vardır." [Kâf 37]